

A BUDAPESTI ENTRETIEN ÉS KÜLFÖLDI RÉSZTVEVŐI.

ANÉPSZÖVETSÉG kebelében működő Szellemi Együttműködés Szervezete (L'Organisation de Coopération Intellectuelle) néhány éve programjába vette, hogy közelebről tanulmányozza a nemzetközi viszonylatok bizonyos csoportját is ebből a célból különböző irányú munkásságba kezdett. Ezért a legkiválóbb tudósoknak és íróknak kiválasztott csoportjához fordult és felhívta őket, kíséreljék meg olyan alapelvek elemeinek meghatározását, amelyeket minden nemzet egyformán elfogadhatna és hogy mint történészek, társadalomtudósok és közgazdászok elmélyült tanulmányozással kutassák fel a mai általános válság főokait. Ebből a célból, különösen a feladat első felének megoldására megbeszélésekre jöttek össze ezek a tudósok. Entretien-eket tartottak és itt előadások és viták során próbálták a nemzetek egymáshoz való közeledését elősegítő, mindenkítől elfogadható alapelveknek tisztázását. A kultúra jövője, a nevelés céljai, az egyetemes európai és nemzetközi szellem propagálása, az egyetemes erkölcs alapvető szabályai, a sajtó szerepe és felelőssége azok a tárgyak, amelyekkel az entretienek foglalkoznak s az összefügeteleik munkájának főgondja olyan célok megállapítása, amelyeket a nemzetközi tevékenységnek közös akarattal kellene követnie. Az eddigi megbeszéléseken Albert Einstein, Miguel de Unamuno, Paul Valéry, Gilbert Murray, Thomas Mann, Henri Focillon, Aldous Huxley, Sigmund Freud, Rabindranath Tagore, gróf Teleki Pál, Johan Bojer, Juan Estelrich, Jules Romains, Salvador de Madariaga, Ugo Ojetti, Hermann Keyserling, Johan Huizinga és sokan mások vettek részt, kivétel nélkül európai, sőt világjelentőségű képviselői a legátfogóbb szellemiségnek. Európa különböző városaiban tartottak eddig is értekezleteket, a legutóbbit Nizzában. Most pedig, június 7-én Budapesten jön össze az Entretien. Megbeszéléseinek tárgya: A humanizmus szerepe a modern ember gondolkodásában. A téma keretében a múlt, jelen és jövő nagy nevelési problémái kerülnek megbeszélésre.

A budapesti Entretien igen népes lesz. Résztvevői Európa szellemi elejéből kerülnek ki s a megbeszélések legnagyobb súlyú résztvevői, a legrepresentánsabb nevek ellátogatnak hozzánk. Jövetelük célja természetesen a megbeszéléseken való részvétel s az európai szellemiség egyik jelentős problémájának megbeszélése. De érdeklődésükből és idejükből kijut egy rész Budapestnek és a mi viszonyaink megismerésének is. Abban pedig, hogy ilyen nagyszámban és tekintélyük-

nek ilyen súlyával jelennek meg nálunk, bizonyára része van Budapest utóbbi időben erősen meggyarapodott idegenforgalmi jóhírének.

Az Entretien résztvevői közt első helyen Paul Valéryt említjük. Ő az Entretien elnöke. Homályosnak tartott versei ellenére is a leglucidusabb szellemek egyike. Szempontjai meglepő eredetiségében egy leleményes, egyéni nézőpontok szerint igazodó, amellet fölényes logikájú elme sziporkázik. Tagja az Academie Française-nek. Franciaország legnagyobb élő költője. Nevéhez fűződik a «poésie pure»-nek mondott új költői irány, amelyről néhány évvel ezelőtt rengeteg vita folyt a francia esztétikai irodalomban. De Valéry éppen olyan ragyogó prózairónak is, mint költőnek. A mai francia irodalom legszebb essay-eit ő írja. Az, ami a misztikus elmélyülés terén Charles du Bos, az az eredeti meglátás és félelmes logikai biztonság porondján Valéry. Esztéta-filozófus és történelem-politikus, aki azonban a történelmet az exakt tudományok magasságából kissé a második vonalban szemléli.

Nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk Gilbert Murray részvételének. Gilbert Murray európai tekintély, nemcsak tudása révén, hanem emelkedett szellemének lenyűgöző súlyánál fogva is. Mint tudós világhírű, oxfordi egyetemi tanár, az ó-görög irodalom legnagyobb angol művelője. De szaktudásán felül egyetemes tekintélyre tett szert végtelen emberszeretete, nemes humanizmusa, megalkuvást nem ismerő igazságszeretete révén is. Az igazságnak, a jognak, a méltányosságnak új sans peur et sans reproche bajnoka ő. Úgy tudjuk, nehezen határozta el magát arra, hogy Magyarországra ellátogasson. Reméljük, hogy semmiképpen sem lesz oka megbánni ezt az elhatározását.

Igen jelentős súllyal esik a latba a résztvevők közt Salvador de Madariaga, az európai diplomáciai testületnek egyik kiváló tagja. Nagykövet és Spanyolországnak népszövetségi fődelegátusa. Spanyolországban annak a modern intellektualizmusnak legjelesebb képviselői közé tartozik, akik Ortega y Gasset, Eugenio d'Ors és mások közreműködésével szervesen be akarják kapcsolni a kissé mindig kívül kalandozó Spanyolországot az egyetemes európai szellemiségbe. Mint egészen eredeti szépíró kezdte működését, de aztán hamarosan áttért az aktuális élet sodrába bekapcsolt szellemtörténeti vizsgálódásokra. Aki kitűnően meg akarja ismerni a jelenkori Spanyolország szellemi és gazdasági erőinek szerves kialakulását és egymásra való hatását, olvassa el Madariaga Spanyolország című alapvető fontosságú munkáját. Ragyogó az angolokról, franciákról és spanyolokról írt népjellem összehasonlító tanulmánya is.

Nem egészen biztosra ígérte jövetelét Henri Focillon, a kiváló művészettörténész, aki ebben a tudományzakban egyetemi tanszéket tölt be Párizsban és igazán európai tekintély. Nagyjelentőségű Henri Bonnet részvétele. Ő a népszövetség kebelében fennálló Institut de Coopération Intellectuelle igazgatója. Nagy tekintély a Genf körül csoportosult nemzetközi intellektuális körben és fáradhatatlan mun-

kása a nemzetek szellemi és kulturális közeledésének. A Nouvelle Revue de Hongrie-ban ő ismertette az Entretienek jelentőségét. Vele jön szintén a genfi központból Radzivil Gabrielle hercegnő. Nemzetközi vonatkozásban nagynevű család tagja, aki az egész európai diplomáciában kitűnő összeköttetésekkel bír s amellet egyik nagytekintélyű főtisztviselője a népszövetségnek. Valószínűleg alkalmunk lesz megismerni a párizsi Coopération Intellectuelle igazgatóját, Oscar de Haleczky varsói egyetemi tanárt, a kiváló történészt, szintén európai hírnevű tudóst. Jövedele azonban még nem egészen bizonyos.

Olaszország részéről Ugo Ojetti vesz részt az Entretienen. Az olasz intellektualizmusnak igen nagysúlyú, hazájában föltétlen tekintélyt élvező, kimagasló képviselője ő. Papinival, Borgesevel és Bontempellivel, és ha más utakon halad is, — Benedetto Croceval, a mai Olaszország leggazdagabb szelleme. Vele jön talán Roberto Paribeni is, ki éppen úgy, mint Ojetti, a Királyi Akadémia tagja.

Igen érdekes egyéniség Juan Estelrich, catalan képviselő, kiváló író és publicista. Rettenthetetlen és kiartó harcosa a kisebbségi jogoknak s az entretienek egyik legtüzesebb vitázója, Johan Huizinga leydeni egyetemi tanárt, főleg a Holnap árnyékában című új könyvének megjelenése után várják itt nagy érdeklődéssel. Ez a kiváló szellemtörténész ebben a könyvében ragyogó és élesen meglátott keresztmetszetet adja az eszmék és irányzatok európai káoszának s a múlt és jelen egybevetéséből keresi a legközelebbi jövő kitapogatható irányvonalait ezeknek az eszméknek fejlődéslehetőségei közt.

Ausztriát Alphons Dopsch bécsi egyetemi tanár fogja képviselni. Valószínűleg vele jön Richard Meister is, szintén bécsi egyetemi tanár, a klasszikus nyelvészet egyik ismert szaktekintélye, aki népvándorláskorabeli történelmi studiumokkal foglalkozik. A mi gazdag népvándorláskorabeli leleteink bizonyára érdekelni fogják. Résztvesz az Entretienen Royal Tyler is. Külön bemutatni nem kell. Régi ismerősünk. Ő a népszövetség tanácsadója a pénzügyminisztérium mellett. Jelentéseit negyedévenként olvashatjuk a napilapokban. Carel Capek ma divatos név európai nemzetközi viszonylatban. Ő Csehország legjelentékenyebb írója. Drámai szerző és regényíró. Rur című darabját nálunk is bemutatták s előadták számos külföldi színpadon. Legutóbb Hodrubal című regénye jelent meg magyar fordításban. Az európai krízis szempontjából érdekesek Masarykkal, a volt cseh államfővel folytatott beszélgetései. St. Wedkiewicz varsói egyetemi tanár, a lengyel kultúrélet egyik kiváló szelleme szintén az Entretien előadói közt szerepel. Neve európai szakkörökben igen jócsengésű. Népszövetségi körökben jelentős súllyal esik latba s egészen nagy egyéniség De Montenach báró, a népszövetségi titkárság osztályvezetője Genfből jön Budapestre. Ugyancsak mint Genf kiküldöttje szerepel Jean Piaget egyetemi tanár, a kiváló tudós, aki a népszövetségi Nevelésügyi Hivatal igazgatója, tehát a mostani Entretienben, amely a hu-

manus nevelés kérdésével foglalkozik, nagy szerepe lesz. Ma már biztos, hogy itt lesz Thomas Mann is. Ő volna az Entretien-en az egyetlen német. Mint emigráns résztvehet az értekezleten. A hivatalos Németország, amely a népszövetségnek nem tagja, természetesen nem is küldhet képviselőt. Románia részéről Helene Vacaresco, hazájának népszövetségi delegátusa vesz részt. Magyar részről mint elnökök gróf Teleki Pál volt miniszterelnök, Praznovszky Iván Magyarország volt párizsi követe és Huszti József egyetemi tanár szerepelnek az előadókön kívül. Résztvesz az Entretien-en Tormay Cécile a Napkelet szerkesztője is.

Egészen nyilvánvaló, hogy a magyar szellemi érdeklődés most feszülten fordul e felé az értekezlet felé, amely az európai szellemiségnek annyi és ilyen kiváló képviselőjét hozza össze Budapesten. A magyar intellektualitás öröme egészen kivételes, hogy ennyi ragyogó tehetséget, a szellemi élet élvonalában haladó neveket, kiváló írókat és tudósokat színről-színre láthat és megismerhet. Nevüket legnagyobb részben ismeri, műveikből egyéniségüket, tudásukat, törekvéseiket is ismerni tanulhatta. Ezeket az ismereteket azonban kiteljesíti, élő színekkel gazdagítja a személyes találkozás. Viszont nem becsülhető fel eléggé az a tény, hogy ennyi nagy gondolkodó, ennyi különböző eszmekörnek és szellemi irányynak leghivatottabb képviselője láthat és szemlélhet bennünket közvetlen közelből és személyes benyomások alapján ismerheti meg Magyarországot és népét. Egy sereg kapu tárul meg számunkra Európa felé, mégpedig a legkiválóbb géniuszok világosságán át.

Ebben a gondolatban köszöntjük az Entretien résztvevőit, Magyarországot örömmel várt, nagynevű vendégeit.

K. M.

JÉGVIRÁG.

*Jégvirág az ablakon,
jégből van az üzenet:
aki adta, el is veszi
a nagy földi tüzeket.*

*Tükör előtt Márka
édes keblét tárja ki.
Feje fölött pálma ság,
reszketnek az ágai.*

*Szépség hercegnője ő
s engem vár, a herceget,
Istenem, mért is hagyod
túlélni e percekét!*

*Nem akarok sohasem
hírt, hatalmat, se rangot,
csak őt magát akarom én,
s keblén a két galambot.*

*Hadd boruljak rájuk
s hadd múljak el örökre,
én Istenem, így emelj fel
a mennyei körökbe!*

*Jégvirág az ablakon,
jégből van az üzenet...
Ó, be kár, hogy túl kell élni
a nagy földi tüzeket!*

Csomorkányi Pál.